

К.Я. Малихіна
Malykhina, K. Y.

Менеджмент сталого розвитку: профорієнтаційний аспект

Management of sustainable development: Vocational guidance aspect

Стаття розкриває зміст процесу самовизначення людини для професії менеджера у сталому розвитку України, що є умовою безпосереднього виживання широких верств населення в Україні та світі на гідному рівні навколишнього середовища. Стаття направлена на конкретизацію вимог до менеджера сталого розвитку у будь-якій сфері діяльності і адресована колу керівників різних рівнів, спеціалістам з інформаційних технологій, науковцям, службам зайнятості населення, школярам, учителям, роботодавцям, широкій громадськості.

Ключові слова: менеджмент, професійна орієнтація, прийняття рішення, проблема, система, працевлаштування, сталий розвиток, пріоритет, екологічна функція, стратегія.

This article reveals the content of self-determination for the career of manager in the sustainable development of Ukraine, which has an immediate and concrete impact on the survival of the general population in Ukraine and in the world in decent environment. The article places emphasis on the requirements specification for a sustainable development manager in any field and it addresses leaders of different levels, information technology specialists, researchers, employment services, students, teachers, employers, and the public at large.

Keywords: management, career guidance, decision-making, problem, system, employment, sustainable development, priority ecological function, strategy.

Постановка проблеми. Ситуація у світі з наслідками споживацького ставлення до природи, численні заходи на вищому міжнародному управлінському і науковому рівнях, привертання уваги суспільства до найголовнішого питання життя – біологічного виживання всіх на гідному рівні, реакція України, сформована у Стратегію сталого розвитку “Україна–2020” [1], вимагають від кожного громадянина і мешканця країни відповідної позиції та конкретних дій.

У демократичній країні вільного вибору способу життя природа тим не менш не залишає людині іншого вибору, як враховувати її інтереси. Протилежна позиція, як виявилось, може призвести до критичного виснаження природних ресурсів, що може поставити під загрозу саме існування людства.

Жива природа, яка є цілісною системою, складається, як відомо, з трьох частин: грибів, рослин і тварин. Займаючи лідируючу позицію у світі тварин, людина є залежною в частині виживання як від самого тваринного світу, так і від рослин, і від грибів. Як біологічна істота людина обмежена у можливостях споживання: вона одночасно може з’їсти тільки обмежену кількість продуктів,

жити в одній оселі, одягатися в один комплект, їхати в одному авто тощо.

У ході історичного розвитку людина штучно виділила себе з природи. Вона, як правило, існує у суспільстві поряд із собою подібними. Пріоритет ціннісного грошового підходу до умов сучасного життя, забезпечуючи платоспроможність для набуття основ життєзабезпечення, провокують людину в умовах нестабільного соціального існування, реалізуючи інстинкт виживання, страхуватися від ризиків нестачі продуктів першої необхідності та зростання цін тощо. Не знаючи межі і не відчуваючи впевненості у майбутньому, людина налаштовує себе на придбання надлишкових речей, нерухомості, безкінечне грошове накопичення. На надмірне накопичення порівняно із суто біологічним споживанням штовхає її до прагнення психологічної підтримки свого соціального статусу.

Окрім того, суттєвою рисою сучасної суспільної людини є орієнтація на будь-що нове. І це інтегрується у попит на нові засоби споживання, виробництво яких здійснюється також і з використанням первинної сировини, джерелом якої є все та ж природа. Задоволення нових потреб веде до накопичення придбаних раніше товарів, які не використовуються належним чином і від яких позбавляються у різні методи, іноді і до викидання як сміття.

Витоки проблеми виснаження природних ресурсів і поява концепції переходу України до сталого розвитку для її розв’язання криються у протиріччі між, з однієї сторони, штучними соціально обумовленими надмірними

Малихіна Катерина Яківна, кандидат філософських наук (Київ).

Malykhina, Kateryna Yakivna, PhD (Philosop.), Kyiv.

© Малихіна К.Я., 2016

© Malykhina, K.Ya., 2016

матеріальними потребами людини, які реалізуються через необмежене матеріальне споживання тих же природних ресурсів у різноманітних широко відомих безпосередніх формах, як от: споживання енергоємних та інших природних копалин, вирубка лісів, хижацька діяльність щодо лісових, річкових, морських тварин, забудова зелених зон тощо, а також у наведених вище опосередкованих формах, а з іншої – біологічними природно обмеженими можливостями цього споживання з наслідками матеріального накопичення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розв'язання названого протиріччя уявляється через формування світогляду людини розумних потреб у суспільстві у сталому розвитку. Це є загальною рисою наведених та інших публікацій щодо реалізації концепції сталого розвитку при різноманітності підходів і засобів. Будь-яке перетворення у суспільстві починається з думки окремої людини. Тому й настанова на пробудження і фокусування уваги на Стратегії сталого розвитку України [1] є завданням не тільки її керівництва, а й уявляється як спосіб життя кожного її громадянина.

На науковому рівні [2, с. 14] пропонується брати за цільовий орієнтир "якість соціального розвитку суспільства в межах певної території". Саме за один із показників цієї якості, як уявляється, можна обрати відповідність вимогам до менеджера у сталому розвитку у будь-якій сфері діяльності, які стосуються також і будь-якого громадянина.

Багато років у закладах вищої освіти викладаються курси сталого розвитку з контролем у вигляді тестів щодо засвоєння інформаційного матеріалу, який розкриває зміст концепції сталого розвитку [8, 4, 5] і спрямований на формування відповідного погляду слухача.

Другим напрямом формування світоглядної позиції громадянина у сталому розвитку може бути профорієнтаційна діяльність різних аспектів, завершенням якої має бути контроль результативності заходу, найзручнішою формою якого є тестування. Серед усього різноманіття профорієнтаційних тестів виділяється "Magellano Університет", який [6, 7] охоплює також і загальні вимоги щодо професії менеджера, однак у спектрі 405 питань, включаючи 105 запитань, що встановлюють рівень інтелекту, сталий розвиток представлений незначним обсягом, а тривалість тестування протягом 2–2,5 годин – це значні витрати часу. Питання щодо належності до практичного виконання Стратегії сталого розвитку України мають бути представлені у стислій і зрозумілій для будь-якої людини формі, оскільки стосуються кожного. І виявлення якостей готовності до зміни світоглядної позиції відповідно до Стратегії сталого розвитку України, включаючи найважливішу якість особистості – чесність, є одним із практичних завдань.

У своєму дослідженні К. Герасимова [9] наводить висновки аналітичного дослідження Center for Creative Leader ship щодо чесності як головної якості топ-менеджера і соціального інтелекту для middl-менеджерів. Однак, не зменшуючи значення результативності соціальних контактів у діяльності менеджерів середньої ланки, необхідно підкреслити, що для успіху реалізації Стратегії сталого розвитку, принаймні на початкових стадіях без

зовнішнього контролю, чесність набуває особливого значення. Його додає також і передбачене підвищене навантаження на менеджера у повсякденній діяльності, обумовлене необхідністю прорахунку наслідків прийняття рішення для навколишнього середовища.

Аналіз наведених джерел свідчить про розробку теоретичного аспекту вирішення проблеми сталого розвитку шляхом впливу на свідомість людини. Однак, наприклад, Е.П. Семенюк [8] ще у 2002 р. зазначив не тільки теоретичні, а й практичні аспекти роботи в реалізації концепції сталого розвитку як безальтернативні для майбутнього життя людства. І незважаючи на існуючу думку про найскладність завдань перекладу Стратегії сталого розвитку України [1] на мову конкретних заходів [3], необхідність і можливість їх розробки і впровадження є не тільки очевидною, а й невідкладною.

Мета статті – алгоритмізація дій щодо формування позиції будь-якої людини стосовно прийняття і реалізації Стратегії сталого розвитку України. Першочерговим завданням реалізації мети є контроль до цієї готовності у менеджера будь-якої сфери діяльності, оскільки саме менеджер є особою, яка приймає рішення, тобто фактично визначає напрям діяльності підпорядкованої йому виробничої одиниці на певний час.

Виклад основного матеріалу. Мета статті досягається через обґрунтування і розробку тестів самовизначення. Кількість правильних відповідей стосовно всіх запропонованих питань означає названу якість відповідності "людині у сталому розвитку".

Найголовнішим вузловим кроком системного перетворення суспільства у напрямі сталого розвитку є прийняття відповідних рішень людиною будь-якого управлінського рівня. Відповідно, саме тестування без обмеження і порушення прав людини на вільний вибір роду діяльності дозволяє визначитись як на її зрілість щодо прийняття рішень стосовно сталого розвитку, так і на відповідність вимогам щодо професії менеджера для реалізації Стратегії сталого розвитку у будь-якій сфері діяльності.

Менеджер є незамінною професією у будь-які часи і у будь-якій системі соціального устрою. Уже окрема людина вимагає управління ззовні і сама собою у будь-яких обставинах життя як наодинці з природою, так і в сім'ї, родині, оточенні, громаді, суспільстві, оскільки щоденно приймає рішення щодо будь-яких обставин і безпосередньо виживання. А дві людини потребують обов'язкового управління або з боку однієї з них, або ззовні для гармонізації відносин між ними і з рештою громади шляхом своєчасного розв'язання суперечливих інтересів. Від правильних рішень залежить наше нинішнє і майбутнє життя, а це – завдання менеджменту.

Загальновідомо, що рішенням є результат вибору мети і способу дій. В основі роботи менеджера – прийняття рішення, тобто вольовий акт взяття на себе відповідальності за подальші наслідки його реалізації. На наявність волі у людини вказує її здібність обирати мету діяльності і внутрішні зусилля для того, щоб її досягти.

Стратегія сталого розвитку України вимагає нових підходів у прийнятті рішень. А це ставить перед необхідністю не тільки нового освітлення спеціальностей типу

“менеджмент” і вимог до професії менеджера, а й підготовку будь-якої людини до умов життєдіяльності у суспільстві у сталому розвитку. У будь-якому випадку прийняття рішення має бути триєдиний підхід у прорахунку наслідків саме такої дії: соціальних, економічних і природо-дозахисних.

Природа надає нам основи нашого життя: чисте повітря, чисту воду, чисту землю, а через них – чисті продукти. Через промислове і побутове забруднення природи людиною вона вже не може самотужки відтворюватися і вимагає від людини допомоги. А щоб її надати, необхідно готувати, приймати і реалізовувати адекватні рішення. Тому професія менеджера набуває актуальність у теперішньому житті з пріоритетом на відтворення природного середовища.

Популярне в останні роки слово “екологія” означає систему взаємовідносин людини і природи. А основною рисою цієї системи є цілісність. Даний факт підкреслює, що життя людини і природи проходить в єдності і не може бути штучно поділеним. І якщо людина заподіє шкоду природі, вона робить це і собі через механізми природної взаємодії. Наприклад, отруйні речовини від спаленої на вогнищі пластикової пляшки потрапляють у повітря, і ними дихають усі. Тверді складові диму осідають на землю і через водотоки попадають у джерела і ріки, воду з яких ми п’ємо, у рослинні продукти, які ми їмо тощо. Подібним чином отруюються всі види тварин і рослин – диких і домашніх. Це і є джерело хвороб та інших негараздів у нашому житті. Тому у будь-якому випадку при прийнятті рішення пріоритет має бути на користь збереження і відтворення природи. Так, при прийнятті рішення щодо будівництва інтернату для дітей-інвалідів біля лісу, щоб будівля красиво вписалася у пейзаж, необхідно зрубати 20 дерев. У цьому випадку слід прийняти рішення щодо відступу забудови від зеленої зони і додаткового засадження деревами та іншими рослинами території інтернату.

Ми живемо у час безперервних змін. Щомісячно, а іноді щотижнево збільшуються ціни на першочергові товари і послуги: продукти харчування, засоби гігієни, ремонт одягу і взуття, житлово-комунальні послуги тощо. Західна практика свідчить, що підвищенню цін повинно відповідати поліпшення якості товарів і послуг. Збільшена ціна компенсує додаткові витрати на реалізацію ідеї оновлення товару (послуги) шляхом її обґрунтування, розробки креслень, технології виготовлення товару (реалізації послуги), супровідної економіко-технічної документації, складування, транспортування, продажу. Ідея зміни товару (послуги) виникає, як правило, внаслідок відстеження потреб споживачів, якими є окремі люди, організації, установи, заклади, підприємства, які є замовниками сировини, напівфабрикатів, устаткування, обладнання. З життя відомо, що переважна більшість людей орієнтована на споживання чого завгодно нового: одягу, транспортних засобів, аксесуарів, зачісок тощо. Такою є людська натура. Задоволення цих потреб, викликаних не вимогами суто фізичного виживання, а орієнтуванням на нове, призводить врешті-решт до додаткового витрачання сировини, джерелом якої є природа. У глобальному масштабі це призводить до надмірної витрати природних ресурсів нашої планети.

Природа вже не в змозі повною мірою відтворювати свої можливості для задоволення людини. Виснаження планети ставить під загрозу саме існування людства. Для вирішення цієї проблеми у наш час нагальними є заходи зменшення навантаження на хворе навколишнє середовище: повітря, землю, воду, ліси.

Зберігаючи природу, людина перш за все зберігає своє здоров’я, яке є її головним капіталом. Двадцять років тому Т.А. Андронікова – кандидат медичних наук, співробітниця відділу космічної медицини ім. С.П. Корольова, визначила, що під здоров’ям розуміється “властивість організму чинити опір руйнівному впливу зовнішнього і внутрішнього середовища”. Перший викликаний забрудненням повітря, води, ґрунту через відповідне споживання. Другий – порушенням стану динамічної рівноваги біологічного і елементного розмаїття всередині живого організму, що є, у свою чергу, і наслідком зовнішнього руйнівного впливу.

Важливість здоров’я є особливо актуальним для менеджера, який щоденно працює у складних умовах взаємодії з клієнтами, персоналом, керівництвом, дотримуючись законодавчо-нормативних, фінансово-економічних вимог, умов охорони праці тощо. Це вимагає відмінного самопочуття, яке є проявом стану здоров’я і має потребу у регулярній підтримці. Для того, щоб система підтримки стану здоров’я працювала на людину протягом усього її життя, вона повинна формуватися з дитинства, а у старших школярів уже проявлятися як система здорових звичок до фізичної культури, харчування, поведінки тощо.

Щоб не помилитися з вибором майбутньої професії менеджера, для якої першочерговою вимогою є наявність відмінного самопочуття, можна проконтролювати себе через відповідне тестування. Виходячи з досвіду фактичного виконання обов’язків менеджера і екскурсовода в туризмі, тривалості дистриб’юторської практики, спостереження за роботою менеджерів у маркетах, керівників у приватній освіті, державних структурах, опитування підприємців, батьків, учителів, школярів, власного валеологічного досвіду протягом 35 років, проробки інформаційних матеріалів та власної практики з профорієнтації, різнобічної літератури з менеджменту, нами пропонується ряд тестів. Відповідність вимогам майбутнього менеджера передбачає позитивні відповіді на наступні питання: 1) я люблю робити ранкову зарядку на свіжому повітрі; 2) я завжди йду до школи і деяку відстань після занять пішки через парк; 3) після занять я завжди спочатку гуляю, потім виконую домашні завдання; 4) я завжди люблюся листям і навесні, і восени; 5) розмаїття горіхів є корисним для здоров’я. Негативні відповіді на наступні питання відповідають вимогам до стану здоров’я менеджера: 6) мені важко прокидатися вранці; 7) я не люблю гуляти у парку; 8) не знаю, що люди знаходять у прогулянках із собакою, на велосипеді, лижах тощо; 9) я не люблю їсти сирі овочі, супи, борщі, каші, чорний хліб; 10) мені зовсім не чудово улітку біля води.

Працездатність є загальною вимогою для посади менеджера у будь-якій сфері діяльності. Відповідь “ні” на питання цього тесту свідчить про позитивну рису майбутнього претендента: 11) після закінчення уроків у школі

або інших обов'язкових занять я завжди втомлююсь; 12) на спортивних змаганнях я ніколи не займаю перші місця; 13) у вихідні я не нуджусь без діла; 14) я без задоволення виконую домашні справи; 15) мене дратують прохання фізичної допомоги.

Про психічне здоров'я менеджера свідчить його емоційна нейтральність, яку важко витримувати у стосунках з людьми при переконанні у своїй правоті, при виникненні раптово неприємної ситуації, при зневажливій поведінці незадоволеного клієнта тощо. Щоб попередити можливий ланцюжок взаємно провокуючих образ і скарг, необхідно виховувати і тренувати у себе реакцію емоційної нейтральності у відповідь на образу, скаргу. На перевірку цієї якості спрямовані наступні питання, коли відповідь "ні" характеризує претендента позитивно: 16) я дуже болісно сприймаю критику на свою адресу; 17) я завжди переконливо довожу батькам свою правоту; 18) я дуже захоплююсь своїми героями у спорті, політиці, кіно; 19) я негайно "ставлю на місце" людину, яка мене образила; 20) я не можу спокійно слухати, коли люди брешуть, дивлячись в очі.

Менеджером може бути людина, яка вміє працювати в умовах неочікуваних змін, тому важливою для неї є швидкість реакції на несподіване повідомлення або запитання. Проявити це можна через позитивні відповіді на питання: 21) коли мій друг запитує мене, чим я буду займатися у неділю, я моментально викладаю свій план; 22) коли мене запрошують на цікавий захід, я одразу ж інформую друзів; 23) якщо мій друг своєчасно не приходив на зустріч, я невідкладно телефоную йому; 24) на будь-яке запитання я одразу ж даю відповідь без прохання повторити його; 25) я негайно інформую батьків про виконання домашніх завдань, коли вони запитують мене.

Менеджерові необхідно обробляти великий обсяг різноманітної інформації з метою її втілення: інформування підлеглих і керівництва, створення документів внутрішнього і зовнішнього використання тощо. Відмітною рисою менеджера має бути схильність до міркування над діловою предметною інформацією і людськими стосунками, тобто – аналітичність мислення. Перевірити це допоможуть відповіді "так" на питання: 26) я люблю грати у шахи (шашки, доміно); 27) коли дивлюся художній фільм, розмірковую над вчинками героїв; 28) у процесі читання художньої літератури я порівнюю висловлювання і дії персонажів; 29) мені цікаво, що уявляють собою закони про захист навколишнього середовища; 30) для мене є важливим, як створюється хліб.

Менеджер у своїй діяльності несе відповідальність за свої та чужі вчинки стосовно роботи, за стан здоров'я підлеглих у процесі виконання ними обов'язків, за стан навколишнього середовища. Виявити цю схильність допоможуть відповіді "так" на наступні питання: 31) на пляжі я попереджаю оточуючих про забруднення води; 32) під час пікніку я забороняю друзям (родичам) розпалювати вогнище, посилаючись на шкоду рослинному покриву, кротам, комахам, хробакам тощо; 33) ми з друзями приїжджаємо у приміський ліс збирати сміття; 34) на Новий рік мені завжди сумно: скільки гине ялинок!; 35) я із задоволенням годую взимку птахів.

Дисциплінованість допомагає у будь-якій діяльно-

сті досягти бажаних результатів без надмірних втрат енергії та часу. Про наявність цієї якості свідчать позитивні відповіді на питання: 36) я сприймаю правила поведінки у навколишньому середовищі; 37) будь-яку справу виконую добросовісно; 38) дисципліна є проявом поваги до роботи, колективу, закладу, підприємства, парку, тварин тощо; 39) коли дивлюсь і слухаю про лісові пожежі, завжди дивуюсь порушенням правил дотримання безпеки; 40) свобода є великим досягненням людства, але ж для добрих справ.

Відповіді "ні" на наступні запитання вказують на відповідну рису особистості менеджера: 41) в Україні не треба розвивати зелений туризм; 42) ніякого особливого забруднення території в Україні немає; 43) забезпечити країну енергією можна тільки за рахунок газу, нафти, вугілля; 44) сміття дешевше спалювати, аніж переробляти; 45) забудова міст новими висотними будівлями – це класно.

Відповіді "ні" на наступні запитання вказують на турботу менеджера про природне середовище: 46) треба шукати і розробляти якомога більше природних копалин; 47) в Україні немає нестачі природної води; 48) наші чорноземи можна експлуатувати скільки завгодно; 49) ліси України зберігаються належно; 50) відпочивальники мають право за свої гроші забруднювати землю.

Оскільки менеджер щоденно приймає рішення, виходячи з обставин, то найпривабливішими для нього є чинники, які характеризують їх об'єктивно: цифрова та логічно викладена словесна інформація. Виявити цю схильність у школяра допоможуть відповіді "так" на такі питання: 51) я завжди планую використання своїх кишенькових грошей; 52) люблю дивитися фактичні передачі про природу; 53) я визнаю полювання тільки грибне; 54) для мене більш зручний будинок із цегли, аніж із деревини; 55) мені цікаво все корисне для природи та людства.

Головною професійною рисою менеджера можна вважати комунікабельність – здатність людини до власної діяльності з іншими. Менеджер повинен вміти дати завдання для роботи підлеглим, тактовно втручатися у хід його виконання, проконтролювати результат. А також проявляти гнучкість у стосунках з підлеглими і керівництвом, за необхідності делегувати свої повноваження іншим, розв'язувати суперечки у ділових стосунках між людьми. Йому належить уміти укладати договори з клієнтами, постачальниками, фірмами обслуговування. Успішним менеджером має бути людина з конструктивним мисленням, тому що головним завданням його діяльності є побудова ділових комунікацій, налаштованих на позитивний економічний, соціальний і природозахисний результат. Комунікабельність базується на вмінні слухати і чути з позитивною реакцією на будь-яку ситуацію. Відповідь "так" на наступні питання характеризує особистість позитивно: 56) мені завжди вдається примирити друзів, коли вони сваряться; 57) доволі часто я організовував ігри з молодшими; 58) я часто-густо домовляюся про сумісні святкування з однокласниками; 59) у родині дорослі прислухаються до моєї думки; 60) товариші люблять обирати мене керманічем.

Реалізуючи триєдиний підхід у рішенні питань з

позицій сталого розвитку, менеджер повинен прораховувати не тільки безпосередні наслідки втілення рішення, а й наступний ланцюжок питань, який може створювати нові негаразди. Тому незайвим буде тестування щодо чесності претендента на посаду менеджера, наприклад, з 10 питань з відповіддю “ні” для випадку відповідності: 1) коли я не знаю точної відповіді на запитання, я завжди щось нафантазую; 2) я ніколи не кажу батькам правди, щоб їх не дратувати; 3) я обіцяю своїй подрузі (другу) серйозні стосунки і вона (він) вірить; 4) коли я запізнююсь на побачення, то завжди маю наготові виправдання; 5) головне – це заробляння грошей будь-яким шляхом; 6) щоб не дратувати начальника, я завжди з ним погоджуюсь; 7) яке мені діло до змісту наказу, я тільки виконавець; 8) чесність – це чеснота ченців; 9) коли мені говорять “добре”, це завжди ознака поваги; 10) підлеглий зобов’язаний виконувати мої вказівки без будь-якого сумніву.

Висновки і рекомендації. Людина живе у цілісно-му грибово-рослинно-тваринницькому світі. І якщо ця цілісність порушується, створюється дисбаланс динамічної рівноваги у живій системі, наслідком якого, як і у людському організмі, є захворювання. На їх усунення націлена Стратегія сталого розвитку України до 2020 р.

Першочерговість розробки і впровадження завдань реалізації Стратегії сталого розвитку України є безперечною. Одним із таких завдань є спеціальна підготовка менеджерів для розв’язання ключових питань сталого розвитку.

У той же час через системний характер дії Стратегії сталого розвитку, що охоплює життя окремої людини, груп, колективів і загалом усього суспільства, прийняття рішень будь-яким управлінцем у будь-якій сфері діяльності набуває стратегічного значення. Тому вирішальним кроком є формування відповідної позиції менеджерів і контроль через пропонуване тестування їх практичної готовності щодо прийняття рішень стосовно сталого

розвитку і стратегічних завдань України.

Одним зі шляхів реалізації цього завдання може бути підготовка і контроль претендентів на посади менеджерів через діяльність центрів зайнятості населення. Другим шляхом підготовки до реалізації завдань Стратегії сталого розвитку може бути профорієнтаційна діяльність як служб зайнятості, так і відповідних закладів освіти. Третім – включення в курси викладання сталого розвитку у вищих навчальних закладах практичної складової відповідності вимогам Стратегії сталого розвитку з боку будь-якого випускника цього закладу у вигляді пропонованого тестування.

Це тестування направлене на контроль практичної готовності до реалізації завдань сталого розвитку будь-якою людиною. Воно може бути проведеним виконавцями цього контролю вручну і в автоматичному режимі за умовою розробки і впровадження комп’ютерних програм спеціалістами з інформаційних технологій.

За таких умов стаття являє практичний інтерес для роботодавців при співбесіді, для управлінців будь-якого рівня для контролю себе і підлеглих у прагненні засвоєння основ Стратегії сталого розвитку, у профорієнтаційній діяльності взагалі і у викладанні курсів з менеджменту.

Від світоглядної позиції кожного у збереженні природи і наявності для цього відповідних якостей особистості залежить виживання всіх і кожного на гідному рівні навколишнього середовища.

Стратегія сталого розвитку має стати національною ідеєю України, оскільки стосується кожного, хто мешкає на її території. Її популяризація є завданням науковців, викладачів усіх рівнів, робітників ЗМІ тощо. А першочерговим практичним кроком кожного на його робочому місці має бути задіяння триєдиного підходу у розв’язанні будь-якого питання з економічних, соціальних і природозахисних позицій з прорахунком позитивних наслідків для навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. *Про стратегію* сталого розвитку України “Україна – 2020” : Указ Президента України [Електронний ресурс] : [прийнятий 12 січ. 2015 р. №5/2015]. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua
2. *Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України* [Електронний ресурс] // Державна установа “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”. – К. : ДУ УЕПСР НАНУ, 2013. – 40 с. – Режим доступу : ecos.kiev.ua
3. *Сталий розвиток* (матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії) [Електронний ресурс] – Режим доступу : org.wiki/ сталий розвиток
4. *Садовенко А.* Сталий розвиток суспільства : навч. посіб. / А. Садовенко, Л. Масловська, В. Середа, Т. Тимочко. – 2-ге вид. – К., 2011. – 392 с.
5. *Підсумковий тест* з курсу “Основи сталого розвитку” [Електронний ресурс] – Режим доступу : eeoacademy.org.ua
6. *ПР ООН* запустила електронний портал “профорієнтації молоді” 9 жовтня 2015 р. (прес-релізи). – [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ua.inf.org
7. *Профорієнтаційне тестування* [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.mycareer.org.ua/test
8. *Семенюк Е.П.* Філософські засади сталого розвитку : навч. посіб. / Е.П. Семенюк – Л. : Афіша, 2002. – 200 с.
9. *Герасимова К.* Главное качество топ-менеджера – честность [Електронний ресурс] / К. Герасимова – Режим доступа : www.rb.ru/article/glavnoekachestvo

Стаття надійшла 19.01.2016